

FYZIKA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Základnou charakteristikou predmetu je hľadanie zákonitých súvislostí medzi pozorovanými vlastnosťami prírodných objektov a javov, ktoré nás obklopujú v každodennom živote. Prírodovedné poznatky sú neoddeliteľnou a nezastupiteľnou súčasťou kultúry ľudstva. V procese vzdelávania sa má žiakom sprostredkovať poznanie, že neexistujú bariéry medzi jednotlivými úrovňami organizácie prírody a odhaľovanie jej zákonitostí je možné len prostredníctvom koordinovanej spolupráce všetkých prírodovedných odborov s využitím prostriedkov IKT.

Žiaci si na aktivitách budú osvojovať vybrané (najčastejšie experimentálne) formy skúmania fyzikálnych javov. Každý žiak dostane základy, ktoré z neho spravia prírodovedne gramotného jedinca tak, aby vedel robiť prírodovedné úsudky a vedel využiť získané vedomosti na efektívne riešenie problémov. Žiaci získajú informácie o tom, ako súvisí rozvoj prírodných vied s rozvojom techniky, technológií a so spôsobom života spoločnosti.

Výučba fyziky v rámci prírodovedného vzdelávania má u žiakov prehĺbiť aj hodnotové a morálne aspekty výchovy, ku ktorým patria predovšetkým objektivita a pravdivosť poznania. To bude možné dosiahnuť slobodnou komunikáciou a nezávislou kontrolou spôsobu získavania dát alebo overovania hypotéz.

Žiaci prostredníctvom fyzikálneho vzdelávania získajú vedomosti na pochopenie vedeckých ideí a postupov potrebných pre osobné rozhodnutia, na účasť v občianskych a kultúrnych záležitostiach. Získajú schopnosť zmysluplne sa stavať k lokálnym a globálnym záležitostiam ako zdravie, životné prostredie, nová technika, odpady a podobne.

CIELE PREDMETU

Základným cieľom predmetu je poskytnúť žiakom vedomosti a zručnosti potrebné na správne pochopenie a vysvetlenie prírodovedných javov v okolitom reálnom svete.

Vyučovanie smeruje k tomu, aby žiaci

- rozvíjali svoje schopnosti myslieť koncepčne, kreatívne, kriticky,
- chápali, ako rôzne prírodovedné disciplíny vzájomne súvisia a ako súvisia s inými predmetmi,
- komunikovali myšlienky, pozorovania, argumenty, praktické skúsenosti použitím grafov a tabuliek,
- demonštrovali poznatky a pochopenie vybraných vedeckých faktov, definícií, zákonov, teórií, modelov a systému jednotiek SI,
- vyslovili problém vo forme otázky, ktorá môže byť zodpovedaná experimentom,
- formulovali hypotézy,
- plánovali vhodný experiment,
- vyhodnotili celkový experiment včítane použitých postupov,
- organizovali, prezentovali a vyhodnocovali dáta rôznymi spôsobmi,
- používali vhodné nástroje a techniku na zber dát,
- vedeli robiť racionálne a nezávislé rozhodnutia.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Obsah predmetu sa skladá z dvoch častí:

- základ určený pre časovú dotáciu 1 hodina týždenne pre celé štúdium,
- rozširujúce voliteľné moduly pre vyššiu časovú dotáciu, z ktorých si škola vyberie podľa svojho zamerania a potrieb,
- rozširujúce voliteľné moduly pre nadstavbové štúdium, z ktorých si škola vyberie podľa svojho zamerania a potrieb.

Žiaci po absolvovaní daného študijného odboru

základný tematický celok: MECHANIKA	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · znázornia schému javu, v ktorom pôsobia rôzne sily, · pomenujú sily pôsobiace na teleso, · odhadnú veľkosť pôsobiacej sily, · zostroja výslednicu všetkých pôsobiacich síl, · vysvetlia užitočnosť naklonenej roviny v každodennej praxi, · vysvetlia rozdiel medzi statickým a dynamickým trením, · navrhnu situácie, v ktorých je trenie užitočné resp. prekáža, · vysvetlia súvislosti medzi pôsobiacimi silami a pohybovým stavom telies, · využijú veličinu hybnosť a zákon zachovania hybnosti.	<ul style="list-style-type: none"> · sila ako vektorová veličina · rôzne druhy síl (tiažová, tlaková, vztlaková, elektrostatická, trecia, magnetická) · výslednica síl · meranie sily · hybnosť ako vektorová veličina · zákon zotrvačnosti · zákon sily · zákon akcie a reakcie · zákon zachovania hybnosti · naklonená rovina · trenie · pohybový stav telesa

základný tematický celok: ENERGIA OKOLO NÁS	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · vykonajú a interpretujú ľubovoľný experiment premeny rôznych foriem energie, · opíšu reálne deje s využitím fyzikálnej terminológie, · opíšu ľubovoľný športový výkon z energetického hľadiska, · kvalitatívne charakterizujú rôzne formy energie, · riešia kvalitatívne aj kvantitatívne úlohy súvisiace s mechanickou prácou, výkonom, energiou, teplom, · navrhnu možnosti šetrenia energie v domácnosti a vysvetlia ekonomickú návratnosť do energeticky nenáročných technológií. 	<ul style="list-style-type: none"> · mechanická práca · energia a jej rôzne formy · výkon · energia potravín · premeny rôznych foriem energie

základný tematický celok: ELEKTROMAGNETICKÉ ŽIARENIA A FYZIKA MIKROSVETA	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · kvalitatívne charakterizujú rôzne druhy elektromagnetického žiarenia, · vysvetlia využitie röntgenového žiarenia v zdravotníctve, · poznajú účinky rádioaktívneho žiarenia a spôsoby ochrany pred jeho účinkami, · opíšu zloženie atómu, · vysvetlia vznik iónov z neutrálnych atómov. 	<ul style="list-style-type: none"> · viditeľné žiarenie · ultrafialové žiarenie · infračervené žiarenie · röntgenové žiarenie · rádioaktívne žiarenie · atóm a jeho štruktúra · ióny a ich vznik

rozširujúci voliteľný modul: MOLEKULOVÁ FYZIKA A TERMODYNAMIKA	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · vysvetlia podstatu kinetickej teórie stavby látok, · charakterizujú rôzne teplotné stupnice, · vysvetlia pojem teplo a jeho súvislosť s prácou, · vysvetlia termodynamické zákony a ich dôsledky, · charakterizujú jednotlivé skupenstvá a porovnávajú ich, · vysvetlia deformáciu telesa, · opíšu teplotnú rozťažnosť látok, · vysvetlia jav anomálie vody. 	<ul style="list-style-type: none"> · kinetická teória stavby látok · Celziova teplotná stupnica, termodynamická teplotná stupnica · modely látok rozličných skupenstiev · difúzia a Brownov pohyb · vnútorná energia telesa a spôsoby jej zmeny · teplo ako forma energie · hmotnostná tepelná kapacita látky · termodynamické zákony · Hookov zákon · teplotná dĺžková a objemová rozťažnosť látok · anomália vody

rozširujúci voliteľný modul: VLASTNOSTI KVAPALÍN A PLYNOV	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · opíšu štruktúru kvapalných a plynných látok, · vysvetlia základné fyzikálne veličiny opisujúce vlastnosti kvapalín a plynov, · vysvetlia základné zákony platné pre kvapaliny a plyny, · opíšu správanie telies v kvapaline, · charakterizujú javy na rozhraní kvapaliny a pevného telesa. 	<ul style="list-style-type: none"> · tekutiny a ich vlastnosti · tlak, tlaková sila, hydrostatický tlak · Archimedov zákon, Pascalov zákon · plávanie telies, ponáranie telies, vznášanie sa telies v kvapaline · povrchová vrstva kvapaliny · kapilárna elevácia a kapilárna depresia

rozširujúci voliteľný modul: ELEKTRINA	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · charakterizujú základné vlastnosti elektrického náboja, · experimentálne predvedú jav elektrizácie telies, · vysvetlia základné zákony opisujúce elektrické sily pôsobiace medzi elektrickými nábojmi, · charakterizujú elektrické pole, · vysvetlia základné elektrické fyzikálne veličiny, · zostavia podľa schémy elektrický obvod, · zmerajú elektrické napätie a elektrický prúd, · charakterizujú elektrické zdroje, · opíšu elektrický odpor ako vlastnosť látky, · vysvetlia závislosť elektrického odporu vodiča od jeho rozmerov a teploty. 	<ul style="list-style-type: none"> · elektrický náboj a jeho vlastnosti · silové pôsobenie elektrických nábojov · Coulombov zákon · elektrizácia telies · elektroskop a elektrometer · elektrické pole · intenzita elektrického poľa, elektrický potenciál, elektrické napätie, elektrický prúd, kapacita vodiča, elektrický odpor, elektrická práca, elektrický príkon a výkon · kondenzátory a ich spájanie · schéma elektrického obvodu, schematické značky jeho častí · voltmeter, ampérmeter a ich zapájanie do elektrického obvodu · rôzne druhy elektrických zdrojov · Ohmov zákon · Kirchhoffove zákony

rozširujúci voliteľný modul: MAGNETIZMUS	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · znázornia magnetické pole, · definujú veličiny opisujúce magnetické pole, · vyjadria magnetickú silu pôsobiacu na vodič s prúdom a na časticu s elektrickým nábojom, · vysvetlia jav elektromagnetickej indukcie. 	<ul style="list-style-type: none"> · trvalý magnet a jeho magnetické pole · vodič s prúdom a jeho magnetické pole · cievka s prúdom a jej magnetické pole · magnetické indukčné čiary · magnetická indukcia, magnetický indukčný tok · Faradayov zákon, Lenzov zákon

rozširujúci voliteľný modul: PERIODICKÉ DEJE	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · vysvetlia súvislosť periódy a frekvencie pohybu, · čítajú informácie z grafov periodických dejov, · vysvetlia fyzikálne veličiny opisujúce periodické deje, · experimentom zistia, od čoho závisí frekvencia kmitania oscilátora, · charakterizujú kmitanie a uvedú konkrétne príklady, · charakterizujú vlnenie a uvedú konkrétne príklady, · opíšu zvuk a vysvetlia jeho základné vlastnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> · perióda, frekvencia · oscilátor, druhy oscilátorov · výchylka, amplitúda, uhlová rýchlosť, vlnová dĺžka, fáza kmitania · kmitanie · vlnenie · rovnica kmitania · premeny rôznych foriem energie v oscilátore · zvuk a jeho vlastnosti

rozširujúci voliteľný modul: OPTIKA	
výkonový štandard	obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> · pochopia podstatu svetla, · vysvetlia základné vlastnosti svetla, · charakterizujú základné svetelné javy, · rozlíšia jednotlivé druhy elektromagnetického žiarenia, · zobrazia predmet zrkadlami a šošovkami, · opíšu vlastnosti vzniknutých obrazov, · navrhnu využitie zrkadiel a šošoviek v praxi, · vysvetlia činnosť oka ako optickej sústavy. 	<ul style="list-style-type: none"> · svetlo · základné vlastnosti svetla · index lomu · rýchlosť svetla · rozklad svetla · odraz a lom svetla · elektromagnetické spektrum · zrkadlá a ich základné body · šošovky a ich základné body · oko, lupa, ďalekohľad, fotoaparát